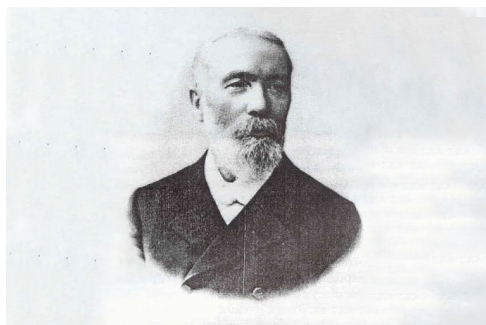

Назар Городиський

Важко уявити розвиток чи взагалі існування науки без релігії чи релігії без науки. Ці два поняття протягом історії завжди йшли пліч-о-пліч. Наука – це сфера діяльності людини, яка б мала бути благословенням Бога й служити для полегшення людського життя тут, на землі. Господь Бог у біблійній книзі Буття наказав першим людям Адаму і Єві підпорядкувати Землю собі. Біблійні коментатори й богослови пояснюють, що це означає бути співторцем. Відтак людина покликана довершувати, вдосконалювати творіння з Богом. На жаль, історія демонструє, що так було не завжди. Спостерігаємо чимало випадків, коли наукові винаходи приносять людині й навколишньому світу шкоду. Проте були й такі науковці, які, поставивши Бога на перше місце, використали свої інтелектуальні обдарування дуже вміло. До таких можна віднести Івана Пулюя.

Біографічні штрихи

Видатний християнський учений, громадський діяч і патріот українського походження Іван Павлович Пулюй народився 2 лютого 1845 року на Тернопільщині, у невеличкому містечку Гримайлові. Виховувався маленький Іван у греко-католицькій родині заможного господаря Павла Пулюя та його дружини Катерини. Вже з юних років хлопець відзначається прагненням до навчання. Батько, зауваживши поривання сина, віддає його на навчання в Тернопільську гімназію. Після її закінчення, у 1865 році, вступає на богословський факультет до Віденського університету. Навчаючись там, зоорганізував Товариство українських богословів. Студент Іван Пулюй під час навчання задумав велику справу – україномовне видання духовної літератури. Для цього в 1896 році засновує товариство «Праця». У тому ж році видає та укладає «Молитвослов», який у 1872 році був перевиданий та дещо перероблений і вдосконалений автором. Згодом вступає на

фізико-математичне відділення філософського факультету того ж університету. Після закінчення пробує себе в ролі викладача у Військово-морській академії у Фіуме. А у 1876 році захищає докторську дисертацію під назвою «Залежність внутрішнього тертя газів від температури». Після цього міністерство освіти Австрійської імперії пропонує йому очолити кафедру фізики Німецької вищої школи, яку в 1903 році він перетворить на першу в Європі кафедру фізики та електротехніки. Цілий рік Іван Павлович був ректором цього закладу (1888-1889), а створену ним кафедру очолював протягом 32 років.

Святе Письмо «заговорило» українською!

Активна праця та діяльність Івана Пулюя привернула увагу Пантелеймона Куліша, який довго працював над перекладом Святого Письма й потребував доброго кваліфікованого помічника для допомоги. Іван Пулюй добре володів церковнослов'янською, давньогрецькою і давньоєврейською мовами (загалом вільно володів аж 15 мовами), а також непогано орієнтувався в тонкощах богословської науки, тому долучився до перекладу Біблії рідною мовою. Згодом до праці приєднався Іван Нечуй-Левицький. У цій тристоронній праці Іван Пулюй перекладав найтрудніші місця грецького тексту, які редагував Пантелеймон Куліш. Разом вони переклали одну третю частину Святого Письма. А Іван-Нечуй Левицький завершив цей переклад.

У 1903 році за допомогою Британського Біблійного Товариства на світ з'явився перший повний переклад Біблії українською мовою. Іван Пулюй прокоментував цей переклад так: «Вільно мати Святе Письмо на рідній мові навіть Монголам і Татарам, тільки український нарід позбавлений царським указом 1876 року свого природного права мати в себе дома слово Боже на рідній мові».

Святе Письмо Іван Пулюй розглядав не тільки як засіб духовного спілкування людини з Богом, а ще й як закодовану книгу знань, Книгу книг і законів людського буття. Відтак через призму Законів Божих видатний український фізик та богослов розглядав закони фізичні та закони Всесвіту.

Фізика – Божі закони

Ім'я Івана Пулюя назавжди гармонійно ввійшло в історію науки XIX століття. Одним із

найбільших та водночас драматичних відкриттів науковця були Х-промені, прообраз сучасних рентгенівських променів чи апаратів. Цей винахід був визнаний гідним Срібної медалі на Міжнародній електротехнічній виставці в Парижі. Таким чином в усьому світі стала відома «лампа Пулюя». Саме за допомогою цього винаходу він уперше у світі зробив знімок зламаної руки маленького хлопчини. Це було 14 років перед відкриттям відомого винаходу Вільгельма Конрада Рентгена – «рентгенівських променів». Чи цей винахід був запозичений Рентгеном у Пулюя, чи просто відкритий заново ще раз – невідомо. Знаємо, що Пулюєві рентгенограми мали вищу якість, ніж Рентгенові, і тривалий час залишалися неперевершеними за технікою виконання. Саме він першим у світі зробив повний знімок скелета. Також разом із Ніколою Теслею провів цілий ряд досліджень із газорозрядними трубками.

Але тільки технічними науковими дослідженнями не вичерпується талант Івана Пулюя. Він є автор близько 50 наукових праць українською, німецькою, англійськими мовами. Його найпопулярнішими науково-філософськими працями є «Непропаща сила», «Нові і перемінні звізди», де метою наукового пізнання проголошується відкриття законів природи за допомогою досліду.

Науковець світового рівня

Напевно, не вистарчило б однієї книги, щоб умістити туди весь унесок Івана Пулюя для цілого людства. Його ім'я зайняло чільне місце в переліку славетних діячів вітчизняної науки та культури. Помер Іван Пулюй 31 січня 1918 року в Празі, де й був похований. Без сумніву, він був одним із найкращих науковців українського походження, хоча більшу частину свого життя проживав за кордоном. Науковець створив фонд для допомоги бідним українським студентам, що навчалися за кордоном, сприяв вирішенню проблем українських біженців під час Першої світової війни. Українці для пам'яті славетного вченого назвали вулиці в Києві, Дніпрі, Львові, Тернополі, Івано-Франківську, Дрогобичі та в рідному Гримайлові. Тернопільський національний технічний університет носить ім'я Івана Пулюя. Україна раз на 2 роки присвоює премію ім. Івана Пулюя за особливі досягнення в галузі прикладної фізики.

На прикладі життя і наукових досягнень Івана Пулюя можна з упевненістю ствердити, що релігія та наука не можуть і не повинні існувати окремо.

Назар ГОРОДИСЬКИЙ, Фізик-Богослов – Іван Пулюй // СЛОВО №2 (86), червень-серпень 2021